



Sta je obiteljsko nasilje?

Vrijeme Trajanja:	3 ½ hours
Potrebni materijal:	Tabla i kreda 8 Papira za pisanje i 8 flomastera
Materijal:	Unannotated and annotated Power and Control Wheel; hypothetical; <i>CEDAW General Recommendation 19</i> .
Publika:	Razne grupe ljudi

Introduction

Voditelj/ica: Obiteljsko nasilje je ozbiljan problem koji se javlja u svakoj kulturi i socijalnoj grupi. Ono ima razarajući, fizički, emocionalni, finansijski i socijalni efekat na žene i djecu, porodice i zajednice širom svijeta. Studije pokazuju da su ¼-1/2 od ukupnog broja žena žrtve nasilnog ponašanja od strane spolnog partnera, i da od ukupnog broja ubitstava počinjenih nad ženama 40-70 % otpada na ubistva počinjena od strane spolnih partnera. Iako su i druge forme nasilja u porodici isto tako ozbiljne, sada ćemo se fokusirati na jedinstvena obilježja nasilja počinjenog nad ženama od strane njihovih spolnih partnera.

U skladu sa statistikama variraju, žene su žrtve obiteljskog nasilja u otprilike 95% slučajeva. Nasilje nad ženama ugrožava njihove živote, tijela, psihološki integritet i slobodu i u svijetu je poznato kao "naj ugrožavajuće, ali najmanje priznato ugrožavanje ljudskih prava." Nasilje nad ženama se često zove nasilje na osnovu rodne pripadnosti zato što djelimično proizilazi iz ženinog podređenog položaja u društvu.

Tokom ovog časa ćemo doći do zaključka da obiteljsko nasilje predstavlja kršenje ljudskih prava žena.

Poenta časa:

Voditelj/ica: Na kraju ovog treninga, svi/sve koji učestvuju će moći da:

- definišu obiteljsko nasilje.
- identifikuju različite vrste nasilnih ponašanja koja se mogu podvesti pod obiteljsko nasilje
- identifikuju različite vrste obiteljskog nasilja.
- opišu neke od načina po kojima se obiteljsko nasilje razlikuje od nasilja koje uzrokuju oni koji ne pripadaju porodici
- Opišu, zašto obiteljsko nasilje predstavlja kršenje ljudskih prava žena.

Zadatak 1: Definicija Obiteljskog Nasilja

1. Voditelj/ica vodi grupu da se napravi lista djela koja se smatraju kao obiteljsko nasilje. Voditelj/ica će pitati svakog od prisutnih da daju svoje ideje koje se ne bi trebale kritikovati. Prisutni mogu slušati ideje drugih i takođe dati svoje mišljenje.

Pitanja za razmišljanje su:

- Šta tebi znači izraz "obiteljsko nasilje?"
 - Koja djela se po tvom mišljenju ubrajaju u "obiteljsko nasilje"?
- ❖ *Napiši svaki odgovor na tablu bez komentara ili pitanja za otprilike 5-7 minuta. Poslije diskusije ideja, ostavi listu na tabli tako da se odgovori mogu vidjeti tokom časa*

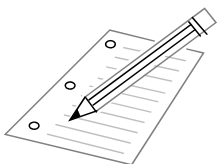
2. Voditelj treba da ponovi sve odgovore i završi sa sljedećim u formatu malog predavanja:
- Obiteljsko nasilje predstavlja nasilno ponašanje i prijetnju koja se stalno ponavlja, i koje može da uključi fizičko, emocionalno, i seksualno nasilje kao i zastrašenje, izolaciju, i primoravanje. Obiteljsko nasilje takođe uključuje prijetnju nasiljem, fizičku povredu, imovinsku štetu ili povredu kućnih ljubimaca i druga djela zatrašivanja, emocionalnog zlostavljanja, izolacije, i korištenja djece kao načina kontrolisanja.
 - Obiteljsko nasilje je namjerno ponašanje. Svrha takvog nasilja je uspostaviti i vršiti nadmoć i kontrolu nad nekim drugim. Muškarci to obično koriste protiv svojih partnerica, koje mogu da budu sadašnje ili bivše supruge, ili djevojke.
 - Oni koji nanose ove povrede koriste razne vrste primoravajućeg i nasilnog ponašanja protiv svojih žrtava. Mnoga od ovih ponašanja se svrše sa tjelesnim povredama koje povrijede žrtve ne samo fizički nego i emocionalno. Druga tehnika koju koriste je emocionalno zlostavljanje. Iako ova ponašanja ne završe sa fizičkim povredama, psihološki su veoma škodna.

3. Voditelj/ica će podijeliti cijeli čas u osam malih grupa. Svaka grupa bi trebala da dobije kopiju Točka Moći i Kontrole (Power and Control Wheel) (vidi informaciju ispod), veliki list papira i flomaster. Voditelj treba da objasni:

- Točak Moći i Kontrole (Power and Control Wheel), izradio Projekat Intervencija Protiv Obiteljskog Zlostavljanja u Dulutu (Domestic Abuse Intervention Project in Duluth), identificira razne vrste ponašanja koje koriste zlostavljači da uspostave nadmoć i kontrolu nad svojim žrtvama.
- Neke od taktika su: korištenje ekonomskog zlostavljanja; korištenje prisiljavanja i prijetnje; korištenje strašenja; korištenje emocionalnog zlostavljanja; korištenje izolacije; ponižavanje; okrivljivanje, optuživanje; korištenje djece; korištenje muskih privilegija.

Svaka grupa će izabrati jednu od taktika sa Točka moći i kontrole i imace 20 minuta da razmisli i priča o činovima zlostavljanja koji predstavljaju tu taktiku. Voditelj će pitati svaku grupu da izabere jednu osobu koja će predstaviti rezultate diskusije te grupe ostatku prisutnih na času.

- ❖ *Zavisno koliko prisutni znaju o temi, moglo bi pomoći da voditelj/ica da neke primjere ponašanja za svaku taktiku. Na primjer, voditelj/ica može objasniti da primjer "korištenja izolacije" je "ne dozvoliti ženi da vidi svoju porodicu," ili "ne dozvoliti joj da ima posao."*



Material: (Isprintaj kopije)
Točak Moći i kontrole (Unannotated Power and Control Wheel)
Na Engleskom: <http://www.letswrap.com/dvinfo/wheel.htm>

4. Voditelj/ica će skupiti sve grupe u jednu veliku grupu. Jedna osoba iz svake male grupe će dati rezultate njihove diskusije. Na kraju, svi prisutni bi trebali dobiti kopiju Točka Moći i Kontrole (vidi informaciju ispod). Voditelj bi trebao istaći da ponašanja opisana u Točku Moći i Kontrole nisu jedina i da faktički ima neograničen broj primjera za svaku od metoda.

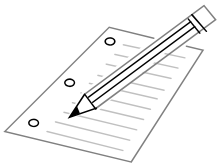
Voditelj/ica će onda početi diskusiju o sljedećim pitanjima:

- Koja je veza između fizičkog i seksualnog zlostavljanja i drugih taktika predstavljenim na Točku Moći i Kontrole?
- Koja je veza između svake od taktika opisanih na Točku Moći i Kontrole?
- U kom slučaju bi se zvanje žene uvrjedljivim imenom podrazumijevalo kao obiteljsko nasilje?

- ❖ *Kako svaka grupa završi, njihov list papira sa listom nasilnog ponašanja bi se trebala objesiti na zid da svi mogu vidjeti. Listovi se mogu aranžirati tako da formiraju Točak Moći i Kontrole.*

Tokom diskusije, voditelj bi trebao istaći sljedeće ideje:

- Točak Moći i Kontrole pokazuje vezu između fizičkog i seksualnog nasilja i zastrašivanja, prisiljavanja i manipulacije žene i djece koje često koriste zlostavljači. On koristi ove taktike da ostvari nadmoc i kontrolu kroz fizičko i seksualno nasilje.
- Čak i jedan slučaj fizičkog nasilja ili prijetnja fizičkim nasiljem može biti dovoljan da se uspostavi nadmoci kontrola nad partnerom. Ova moć i kontrola je obično onda podržana i pojačana bez korištenja fizičke sile i nasilnog ponašanja. Na primjer, verbalni napad poslije fizičkog napada može služiti kao prijetnja još jednim fizičkim napadom što može biti dovoljno da garantuje nasilnikovu moć i kontrolu nad ženom bez korištenja ikakve dodatne fizičke sile.
- Obiteljsko nasilje predstavlja čin koji se stalno ponavlja, po kalupu. Same od sebe, taktike opisane u Točku Moći i Kontrole mogu ali se ne moraju smatrati kao nasilno ponašanje. Ali kada su korištene kao kombinacija jedne sa drugom, formiraju ponavljajuća ponašanja koja garantiraju nasilnikovu kontrolu nad svojom partnerkom. Nasilnikovo korištenje fizičke ili seksualne sile, ili prijetnje takvom silom, daje moć tim ponašanjima. Na primjer, osoba koja nikad nikoga nije verbalno napadala, će imati veoma drugačiji uticaj nego osoba koja je prije napadala svog partnera ili prijetila svom partneru.
- Neka od ovih ponašanja mogu biti protiv zakona a neka ne. Dok neke od taktika mogu izgledati kao da su usmjerena prema djeci, prema kućnim ljubimcima ili imovini, ova djela su namjerena da postignu nadmoć i kontrolu nad napadnikovim partnerom. To jeste, napadnik će uništiti imovinu svog partnera da je zastraši.



Material (handout): *(isprintaj kopije)*
Točak Moći i Kontrole (Annotated Power and Control Wheel)
Na Engleskom: <http://www.dvc.org.nz/power.htm>

5. Voditelj/ica će podijeliti čas u manje grupe od 4-5 ljudi i dati svakome materijal sa primjerom jednom slučajem. Svaka grupa će dobiti komad papira, flomaster i imaće 30 minuta da diskutuje sljedeća pitanja:
 - Koje su taktike identifikovane u Točku Moći i Kontrole koje nasilnik koristi u ovom slučaju?
 - Kako se ovaj slučaj razlikuje od neke osobe koja ne pripada obitelji, kao na primjer pljačkanje **sa silom**? Koja je razlika iz žrtvine perspektive, perspektive izvršioca krivičnog djela, i perspektive ljudi u zajednici?
6. Voditelj/ica će onda skupiti sve u jednu veliku grupu i pitaće jednu osobu iz svake manje grupe da kaže šta su diskutovali. Na kraju, voditelj/ica će ukratko izložiti rezultate i istaći sljedeće pojmove u formatu malog predavanja:
 - Obiteljsko nasilje je veoma različito od nasilja neke strane osobe jer se dešava između intimnih partnera. Dok žrtve koje iskuse bilo koje od ove dvije vrste nasilja prežive traumu, trauma žrtve obiteljskog nasilja je mnogo veća jer nasilnik ima konstantan pristup svojoj žrtvi, i žrtva proživljava ponavljanje napada tokom dužeg perioda.
 - Veza koja postoji između žrtve i izvršioca krivičnog djela otežava ženi da se zaštiti od zlostavljanja. Razdvajanje od onoga koji zlostavlja je komplikovano zbog složenosti ili jačine veze. Žrtva možda ima djecu sa tim čovjekom, možda vjeruje da će se promjeniti, i može da nastavi da se osjeća dužnom da ostane u toj vezi zbog mnogih razloga, ili može biti finansijski zavisna o njemu.
 - Postoje žrtva i nasilnik imaju intimnu vezu to može uticati na način kako zločinac i čak i kako

zajednica razumiju nasilje. Zbog intimnosti u vezi, nasilje koje se dešava u njoj se tradicionalno razumjevalo kao privatna stvar. Socijeklane predrasude i stavovi mogu opravdavati muževu upotrebu nasilja sa svojom ženom. Nasilnik može da nastavi sa nasilnim ponašanjem zbog uvjerenja u društvu da muž ima pravo da kontroliše ženu u vezi i da ima pravo da koristi silu da osigura tu kontrolu.

- Zajednica može da reaguje sasvim drugačije na obiteljsko nasilje za razliku od nasilja koje uzrokuje neki stranac. Policija nekad reaguje sporije, tužiocu nekad ne zastupaju optužnicu jer misle da je to samo nesporazum ili svađa između muža i žene.

Izvori:

Prevention of Domestic Violence and Trafficking in Human Beings, Training Manual, Winrock International, Kyiv, Ukraine, 2001, available at http://www.winrock.org/GENERAL/Publications/Dos_manual.pdf.

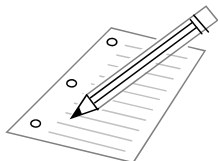
Domestic Violence: A National Curriculum for Family Preservation Practitioners, Susan Schechter & Anne L. Ganley, Family Violence Prevention Fund, 1995.

Domestic Violence in Civil Court Cases: A National Model for Judicial Education, Family Violence Prevention Fund, 1992.

Domestic Violence: The Crucial Role of the Judge in Criminal Court Cases, A National Model for Judicial Education, Family Violence Prevention Fund, 1991.

Zadatak 2: Obiteljsko Nasilje kao Prekršaj Ljudskih Prava

1. Voditelj će dati malo predavanje o obiteljskom nasilju kao prekršaju ženskih ljudskih prava, i naglasiti sljedeće pojmove:
 - Iako su međunarodni instrumenti ne tako davno priznali obiteljsko nasilje kao prekršaj ljudskih prava, obiteljsko nasilje ugrožava fundamentalna ljudska prava koja su zaštićena međunarodnim zakonom, kao pravo na život i na tjelesni integritet.
 - Jedna od najvećih prepreka da se obiteljsko nasilje prizna kao kršenje ljudskih prava je bila uvjerenost da "lične" tjelesne povrede nisu potpadale pod zakon o međunarodnim ljudskim pravima. Po tradicionalnom tumačenju međunarodnog zakona, norme za ljudska prava su bile ostavljene državama, i države su bile jedine odgovorne za prekršaje koje su činile. Nasilno ponašanje u porodici se smatralo kao "privatna stvar." Ta vrsta nasilja koja se dešavala u kući u kontestu "porodičnih stvari" bilo je nešto što je izlazilo iz nadležnosti države.
 - Međutim, vremenom, razumijevanje obiteljskog nasilja i odgovornosti države se promjenilo. Obiteljsko nasilje se sve manje i manje smatralo privatnom debatom i više kao zakonita i ozbiljna briga zajednice i takođe država. U dodatku, zakon o državnoj odgovornosti se razvio da uputi ne samo na direktne prekršioce, nego takođe da ukaže na propuste države da djeluje u pravcu obezbjeđenja jednake zaštite. Ostatak vremena posvetićemo primjerima kako obiteljsko nasilje pretstavlja kršenje ljudskih prava.
2. Voditelj će podijeliti razred u 4-5 malih grupa i dati će svakoj grupi tekst Preporuke 19 (vidi ispod), list papira i flomaster. Onda će dati grupama oko 30 minuta da pročitaju teks i odgovore sljedeća pitanja:
 - Koja definicija za "nasilje nad ženama" je data u Preporuci 19?
 - Koja ljudska prava krši obiteljsko nasilje?
 - Kako Preporuka 19 opisuje odgovornost države za nasilje prema ženama, uključujući obiteljsko nasilje?
 - Šta preporučuje CEDAW državama u ovom dokumentu u odnosu na obiteljsko nasilje?



Materijal: (isprintaj kopije)

Preporuka 19

Sve preporuke se mogu naći na <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recomm.htm>.

Preporuka 19 na engleskom od Centra za Komparativno i Državno Pravo se može naći na:

<http://www.hku.hk/ccpl/cedaw/wgr19.htm>.

3. Voditelj će skupiti cijelu grupu i pitati da daju rezultate diskusije; poslije toga može zaključiti diskusiju sa sljedećim idejama:
 - Obiteljsko nasilje predstavlja kršenje ljudskih prava jer ugrožava mnoga fundamentalna ljudska prava kao pravo na život i pravo na fizički i mentalni integritet. Dodatno, svi ljudi imaju pravo da budu slobodni od diskriminacije. Generalna Preporuka 19 priznaje da nasilje na osnovu rodovske pripadnosti, uključujući obiteljsko nasilje, je “jedna forma diskriminacije koja ozbiljno ugrožava ženinu mogućnost da uživa svoja prava i slobodu na bazi jednakosti sa muškarcem.”
 - Još važnije, priznaje se da obiteljsko nasilje potiče iz podređenog mjesta koje su žene tradicionalno imale u privatnom i javnom životu u mnogim socijalnim društvima. Deklaracija Ujedinjenih Nacija na Eliminaciji Nasilja Protiv Žena opisuje nasilje protiv žena kao “manifestacija historijski nejednake moći u vezama između muškaraca i žena.” U isto vrijeme, nasilje je jedno od “ključnih socijalnih mehanizama kojim se žene stavljaju u podređen položaj u odnosu na muškarce.”
 - Generalna Preporuka 19 takođe ilustrira dvije principalne baze za odgovornost države za obiteljsko nasilje: ustrajni napor i jednaka zaštita.
 - Prvo, države ne samo da su odgovorne da same ne vrše prekršaje, nego su isto tako odgovorne za takozvane “lične postupke” ako ne izvrše svoju dužnost da zaustave i kazne takva djela. U skladu sa tim, kada država propusti da osigura da njen krivični i civilni zakon adekvatno zaštiti žene, i da drži prekršioce uračunljivim, ili da njeni mehanizmi kao policija i tužilaštvo, propuste da primjene zakon da zaštite žrtve od nasilja u porodici, onda to nije djelovanje u pravcu spriječavanja, pronalaženja, i kažnjavanja prekršilaca prava žena.
 - Drugo, države su obavezne po međunarodnom zakonu da daju svim građanima jednaku zaštitu. Ako država ne uspije da da istu zaštitu osobama koje je povrijedio intimni partner kao osobama koje je povrijedio stranac, onda ta država nije uspješno ispunila svoju odgovornost.
 - Pored toga, Kongres Protiv Mučenja je odlučio da države imaju obavezu da zaustave mučenje koje uzrokuju građani te države. Mučenje je opaki mentalni ili fizički bol ili patnja koji je namjerno uzrokovao ili predstavnik države ili neko sa dozvolom ili pristankom nekoga koji predstavlja državu sa nezakonitom svrhom. Obiteljsko nasilje i mučenje, oba uključuju namjerno nanošenje mentalnog ili fizičkog bola. Države koje konstantno ne kažnjavaju izvršioce krivičnih djela obiteljskog nasilja se smatraju saučesnici u tom nasilju. Konačno, obiteljsko nasilje je okovječeno za nezakonitu svrhu da se postigne nadmoćnost i kontrola nad nekim drugim.

Izvor:

Combating Domestic Violence: Obligations of the State, Radika Coomaraswamy, 6 Innocenti Digest 10, 2000, available at <http://www.unicef.org/vaw/domestic.pdf>.

Zaključak I Kraj:

Voditelj-ica zatvara isticanjem sljedećih ideja:

- Obiteljsko nasilje je obrazac zlostavljanja i prisiljavajućeg ponašanja. Ovo ponašanje uključuje prijetnju, izolaciju i zastrašivanje. Obiteljsko nasilje se obično koristi da se uzme i zadrži nadmoć i kontrola nad nekim drugim. Nasilnik može koristiti fizičko, emocionalno, ekonomsko i seksualno nasilje.
- Iako su obiteljsko nasilje i nasilje koje stranci uzrokuju slični, doživljaji nasilnika, žrtve i zajednice su veoma različiti u oba slučaja.
- Obiteljsko nasilje krši mnoga prava koja štite internacionalna ljudska prava, i smatraju se kao prekršaj zakona. Sve države su odgovorne da eliminišu obiteljsko nasilje i da zaštite žrtve zakonom.
- Iako ne postoji jednostavno objašnjenje, istraživanje zaključuje da obiteljsko nasilje nastaje uslijed podređenog položaja koje žene tradicionalno imaju u privatnom i javnom životu u mnogim društvima. Deklaracija Ujedinjenih Nacija za Eliminaciju Nasilja Protiv Žena opisuje nasilje protiv žena kao “manifestaciju tradicionalno neravnopravne raspodjele moći između muškaraca i

žena.” U isto vrijeme, nasilje je jedno od “kritičnih socijalnih mehanizama sa kojim su žene prisiljene u podređene pozicije u poređenju sa muškarcima.”

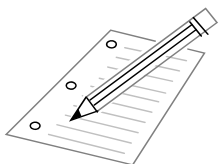
Pitanja i Komentari:

Voditelj/ica bi prije kraja časa trebao/la pitati prisutne ako imaju pitanja ili komentare u vezi sa materijalom. Komentari će pomoći voditelju da napravi potrebne promjene u sljedećim časovima.

Dodatne Informatcije se mogu naći na engleskom:

Obiteljsko Nasilje (*Domestic Violence*): <http://www1.umn.edu/humanrts/svaw/domestic/explore/1whatis.htm>

Detalji: Teorije Nasilja (*Issue in Depth: Theories of Violence*) na <http://www1.umn.edu/humanrts/svaw/domestic/link/theories.htm>.



Materijal

Slučaj - Primjer

Ja i moj muž smo već vjenčani deset godina. Zatrudnila sam sa prvim djetetom uskoro poslije vjenčanja. Sad već imamo troje djece, od devet, sedam i šest godina. Čak i od početka moj muž je donosio većinu odluka. Uvijek mi je govorio da moj posao je da budem dobra žena i supruga – da pazim djecu i da kuham i čistim za njega.

Prvi put me je udario kad sam bila trudna sa našim prvim djetetom. Došli smo kući poslije posjete mojoj mami, i on je bio nešto ljut. Ja mislim da sam bila zaboravila kupiti nešto što je on htio, i onda me ošamario. Mislila sam da je to bilo jednom i da se neće više nikada desiti.

Od tada me je udarao, šutao, davio, šamarao i pržio. Obično me ne tuče toliko često, možda jednom mjesečno. Većinom kad uradim nešto što on ne voli, možda kad posjetim svoju mamu, ili kad pričam na telefon, zove me kurvom i svakavim imenima, i kaže mi da će uzeti djecu i otići svojoj majci ako ne budem dobra žena. On mi ne da da imam posao iako su sva djeca već u školi, i iako bi mogla dobiti dobar posao. Isto tako mi ne da para osim malo da kupim hranu za kuću.

On je veoma ljubomoran i posesivan. Prije nekoliko mjeseci se tako naljutio jer sam se zadržala u prodavnici. Optužio me da se švaleram i šakom je napravio rupu u vratima između kuhinje i dnevnog boravka. Moji sinovi su bili tu i sve vidjeli, pa se i na njih izderao i rekao im je da idu u svoju sobu. Neki dan sam čula kako priča sa mojim sinom od sedam godina i pitao ga je da li me je ikad vidio da pričam sa "drugim muškarcima." Rekao je mom sinu da sam luda i da bi me trebao nadgledati i da mu kaže ako ikad primjeti nešto čudno.

Drugi put smo otišli na zabavu kod njegovog druga s posla. Upoznala sam se sa ženom od jednog čovjeka s njegovog posla i bile smo se zapričale. Poslije nekog vremena on mi je prišao, uhvatio me za ruku tako jako da je bolilo i ostavilo modrice, i onda mi je šapnuo u uho "idemo sad." Samo po pogledu u očima znala sam da je ljut što sam toliko pričala sa tom ženom i znala sam da će me istući kad dodjemo kući. Kad smo došli kući, uzeo je uokvirenu sliku mene sa mojim prijateljicama sa fakulteta, prije nego što sam se udala, i bacio je od zid do kojeg sam stajala i razbio je u komadiće. Rekao mi je da "znam" šta će se desiti ako ga ne budem slušala.

Prije par mjeseci, došao je kući kasno sa nekim prijateljima i natjerao me je da ustanem da im skuham da jedu. Počeo me ismijavati pred njima i govoriti da sam debela i da sam se pustila kao i sve druge žene poslije udaje. Nazivao me svakavim imenima. Kad su mu prijatelji otišli, probudio me opet i natjerao me da imam seks sa njim iako ja to nisam htjela i iako se nisam osjećala dobro.

Prije nekog vremena sam pokušala da pričam sa mojim mužem o zlostavljanju. Ali on se puno naljutio. Rekao je da me ne povrjeđuje više nego što bi se očekivalo od muža prema ženi i da u stvari on misli da je previše fin prema meni. I rekao je isto tako, ako se nekad dogodi da je malo strog sa mnom, da je to bila moja krivica što nisam dobra žena i jer sam sebi dozvolila da sam toliko neprivačna.

Ja volim svog muža ali ne mislim da mogu da nastavim da živim sa njim. Prijetio je da će me ubiti, da će ubiti djecu i sebe ako pokušam da ga ostavim i sad nemam gdje da idem. Nemam posla ili para, i ne bi znala gdje bi išla i kad bi odlucila da odem.

Ovaj slučaj nije stvaran. Neki primjeri slučaja su bazirani na slučajevima obiteljskog nasilja u izvještajima Advokata za Ljudska Prava Minnesote, (Minnesota Advocates For Human Rights), koji se mogu vidjeti na <http://www.mnadvocates.org>; od Centra za Obiteljsko Nasilje (the Domestic Violence Centre) na <http://www.dvc.org.nz>; i od Funda za Zaustavljanje Nasilja u Porodici (Family Violence Prevention Fund), na <http://www.fvpf.org>.

This scenario is fictional. Some aspects of the scenario are based on descriptions of domestic violence contained in reports by Minnesota Advocates For Human Rights, available at <http://www.mnadvocates.org>; the Domestic Violence Centre, available at <http://www.dvc.org.nz>; and the Family Violence Prevention Fund, available at <http://www.fvpf.org>.